

University of Groningen

Van méér naar zinvol werk

Wielers, Rudi

Published in:
Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken

DOI:
[10.5117/TVA2022.1.001.WIEL](https://doi.org/10.5117/TVA2022.1.001.WIEL)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2022

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Wielers, R. (2022). Van méér naar zinvol werk. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 38(1), 1-3.
<https://doi.org/10.5117/TVA2022.1.001.WIEL>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

REDACTIONEEL

Van méér werk naar zinvol werk

Rudi Wielers

Redactielid Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken

r.j.j.wielers@rug.nl

Ons nieuwe kabinet zet in op duurzaamheid en inclusiviteit, en geeft daarmee aan de bakens te willen verzetten. ‘Investeren in de toekomst en omzien naar elkaar’, luidt het motto waarmee we de komende jaren geregeerd gaan worden, en dat is toch echt anders dan het ‘Werk, werk en nog eens werk’ op basis waarvan we de afgelopen jaren zijn geregeerd. In het beleid, niet alleen in Nederland maar ook in de andere westerse landen, lag de nadruk op vergroting van de werkgelegenheid, met als sterk argument dat alleen door werkgelegenheid de verzorgingsstaat kon worden behouden.

De afgelopen jaren werden de gevolgen van dat beleid steeds meer zichtbaar. Het beleid was niet inclusief, het instrument van de flexibele arbeidsmarkt droeg bij aan vergroting van de ongelijkheid, aan bestaansonzekerheid en aan gevoelens van uitsluiting. Het beleid was ook niet duurzaam, omdat economische groei een grote druk legt op het milieu, maar ook op de arbeidsmarkt zelf. Er werd werkgelegenheid gecreëerd, maar de kwaliteit daarvan liet te wensen over. Het WRR-rapport *Het betere werk* en het advies van de commissie-Borstlap lieten zien dat het zo niet verder kan. Het roer moet om, naar meer duurzaamheid en inclusiviteit.

Wat kan werk bijdragen aan een duurzame en inclusieve samenleving? Eén antwoord is dat werk *sociaal nuttig* moet zijn, dat de inhoud van het werk gericht moet zijn op meer duurzaamheid en inclusiviteit. Het probleem met dit antwoord is dat niet elk werk duurzaamheid en inclusiviteit zal kunnen bewerkstelligen. Een wat minder ambitieus antwoord is dat werk *zinvol* moet zijn, dat wil zeggen dat als het niet direct sociaal nuttig is, het in ieder geval bijdraagt aan het welzijn en de zelfontplooiing van de werkende. Zinvol werk maakt werk inclusief.

Tot enkele jaren geleden was ‘zinvol werk’ nauwelijks een thema in de wetenschappelijke discussie over arbeid. De nadruk lag op participatiecijfers en op lonen. Het afgelopen decennium is dat veranderd. Amerikaanse psychologen en sociologen ontwikkelden theorieën over wat werk zinvol

maakt, en bedrijfskundigen raakten geïnteresseerd in het vraagstuk hoe de organisatiedoelen kunnen bijdragen aan de motivatie van de werkenden. Een belangrijke bijdrage vanuit een antropologische invalshoek was het boek van David Graeber over ‘bullshit jobs’, ofwel zinloos werk. De stelling van Graeber dat veel werk in onze huidige samenleving zinloos is, plaatste het vraagstuk van het sociale nut van werk weer prominent in de publieke discussie. In dit themanummer van het *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken* plaatsen we een aantal artikelen en essays van Nederlandse wetenschappers die relateren aan de thematiek van sociaal nuttig en zinvol werk.

Het themanummer opent met bijdragen waarin in kaart wordt gebracht hoe het staat met sociaal nuttig en zinvol werk in Nederland, wat de determinanten ervan zijn en hoe het zich ontwikkelt. In zijn essay argumenteert Frank Pot dat Graeber met zijn boek een belangrijke problematiek heeft aangekaart, maar dat het onderzoek naar ‘zinloos werk’ nog weinig heeft opgeleverd en op grote methodologische problemen stuit. Rudi Wielers en Peter van der Meer stellen in hun onderzoek naar de determinanten van sociaal nuttig werk vast dat er grote verschillen zijn tussen functies, en dat de mate waarin werk als sociaal nuttig wordt ervaren afhangt van de organisatiekenmerken en de mogelijkheden tot zelfontplooiing die het werk biedt. Joop Zinsmeister, Daniël van Middelkoop en Lianne van den Berg laten zien hoe betekenisvol werk – in hun onderzoek ‘vakmanschap’ – op de flexibele arbeidsmarkt steeds meer onder druk komt te staan door tijdelijk werk en uitbesteding. Ze argumenteren dat flexibilisering leidt tot standaardisering van de werkprocessen waaraan vakmensen zich moeten onderwerpen en waardoor hun werk aan betekenis verliest. Willem Gielen beschrijft in de CBS-bijdrage op basis van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) hoe het staat met de aan zinvol werk gerelateerde kenmerken van bevoegtheid, innovatief werkgedrag en verbondenheid met de organisatie.

Vervolgens wordt in een drietal essays ingegaan op de mogelijkheden om werk zinvoller te maken in commerciële arbeidsorganisaties en door overheidsbeleid. Ramon van Ingen, Pascale Peters, Melanie de Ruiter en Henry Robben beschrijven hoe organisaties via hun organisatiedoelstellingen betekenis kunnen geven aan het werk van de werknemers. Lars van Tuin onderzoekt in zijn essay de mogelijkheden van leiderschap voor betekenisgeving. Ten slotte beschrijven Leendert de Bell en Josje Dijkers onder welke voorwaarden een inclusief arbeidsmarktbeleid voor kwetsbare mensen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, tot stand kan komen.

De grote variatie in invalshoeken, het verkennende karakter van het onderzoek en de voorzichtige conclusies laten zien dat het onderzoek naar sociaal nuttig en zinvol werk nog in de kinderschoenen staat, en toch al

veel interessante en nuttige inzichten en debat oplevert. Als het beleid richting een duurzame en inclusieve samenleving zich bestendigt, zal ook dit onderzoek zich verder ontwikkelen en zal over deze thematiek steeds meer te leren zijn.